

مقدمه

هنگامی که نویسندگان کار نگارش این کتاب را عهده‌دار شدند، به تجربه، دریافته بودند که بحث در زمینه بررسی و مقابله ترجمه ناخواسته داوری و اعمال نظر را نیز به همراه دارد. به این معنا که مشاهده کرده بودند، به ویژه نزد دانشجویان، انگاره‌ای وجود دارد مبنی بر این که تدریس چنین مقوله‌ای باید توأم با قضاوت باشد، تا بتوان سرانجام به نتیجه‌ای قطعی رسید و کار مترجمی را در قیاس با دیگری «خوب‌تر» یا «بدتر» محسوب کرد و به ترجمه‌ای الگو دست یافت.

در این کتاب تلاش عمده نگارندگان صرف این شده است تا چنین باور اشتباهی در ذهن خوانندگان کمرنگ و محو شود. لازم به ذکر است که برآورده شدن این خواسته البته با مشکلات فراوانی روبرو بود و راهکارهای متعددی را طلب می‌کرد.

از زمره این راهکارها می‌توان به تأکید بر فنی و علمی بودن ترجمه اشاره کرد. به تعبیر دیگر، تأکید بر این نکته که ترجمه، پیش از آن که صرفاً تسلط فردی به زبانی به جز زبان مادری معرفی گردد، در چهارچوب علمی ارائه شده است که ابزارهای روش‌شناختی و شاکله‌های خاص خود را داراست و تنها از طریق رعایت این بایسته‌ها قادر است به هدف خود دست یابد.

انتخاب چنین دیدگاهی نسبت به ترجمه متضمن این اصل نیز بود که به ترجمه نباید به دید سلیقه‌ای نگریست. چه، هنگامی که سخن از سلیقه به میان می‌آید آنچه بیش از هر چیز دیگری می‌تواند متحمل آسیب شود پیش‌فرض نخستین تدریس این مضمون در دانشگاه، به عنوان نماد محفل علمی است. این که مبحث ترجمه و بررسی آن در دانشگاه تدریس می‌شود مترادف این معناست که موضوع سلیقه را بدان راهی نیست. به همین منظور نیز نگارندگان این کتاب از آخرین دستاوردهای علم کم و بیش نوین ترجمه‌شناسی استفاده کرده‌اند تا نگرشی نو به علم ترجمه در ایران پدیدار شود. این چنین است که برای تسهیل در امر درک بهینه مطالب، ابتدا به دسته‌بندی ترجمه آثار اقدام و تلاش کردیم تا مضامین گوناگونی را که ممکن است موضوع ترجمه واقع شود از یکدیگر تفکیک کنیم. سرآغاز هر یک از این دسته‌بندیها را، به تناسب موضوع و مضمون کار، مباحثی صرفاً نظری، از شمار زبان‌شناختی و یا نشانه‌شناختی و ... قرار دادیم تا بدین‌سان، با استفاده از ابزاری مشخص و نمادین به بررسی ترجمه‌ها بپردازیم و از این رهرو تا حد امکان بحث اعمال سلیقه را کاهش دهیم. هر یک از این مباحث با بررسی دو یا چند نمونه ترجمه از آثار برجسته زبان فرانسه به فارسی و همچنین فارسی به فرانسه همراه است تا خوانندگان بتوانند آموخته‌های نظری را به صورت عملی در ترجمه‌ها مشاهده و بررسی کنند. در نهایت نیز، هر مبحثی به تعدادی تمرین خاتمه می‌یابد تا امکان به‌کار بستن عملی آنچه آموزش داده شده است فراهم گردد.

به منظور بررسی و مقابله ترجمه‌ها ناگزیر بودیم تا به تعدادی مثال و نمونه از آثار بزرگان ترجمه ایران و فرانسه نیز استناد کنیم. نگارندگان وظیفه خود می‌دانند یادآور شوند که در انتخاب ترجمه‌ها آنچه بیش از هر چیز دیگری مدنظر قرار گرفته امکان تعامل میان آموخته‌های نظری و متون ترجمه شده بوده است و اگر، در این میان، اثری در قیاس با اثری دیگر بیشتر موضوع بحث واقع شده یا مطالب نظری به نحوی گسترده‌تر در بابش به کار بسته شده است تنها بایسته‌های روش‌شناختی انگیزه چنین راهبردی بوده است.